

Türkiye'nin AB Sürecindeki Gelişmeler ve Güncel Görünüm

Cüneyt Ülsever

Şimdi Türkiye-AB ilişkileri üzerine konuşmam isteniyor. Ben hemen bu konudaki gelişme hakkındaki görüşümü b aştan size belirteyim. Ondan sonra gerekçelerimi getireyim. Bir sohbetimizde Türkçe ve Türkiye'yi çok iyi bilen bir Amerikalı gazeteci dostum bana: "Siz AB'ye girecekmiş gibi yapacaksınız, onlar da sizi alacakmış gibi yapacak. Öyle yuvarlanıp gideceksiniz." demişti. Ben maalesef bugün itibariyle kendisiyle aynı fikirdeyim.

İkincisi neden böyle sorusu ile bence sabah tartışılan Türkiye'nin dış politikası var mıdır sorusuyla da bir ilişkisi var. Bence vardır ve bu politikanın adı benim bildiğim adıyla da devekuşudur. Neden

devekuşu terimini kullanıyorum. Bilmiyorum Almancası nedir? Devekuşuna baktığınız zaman isterseniz ne deve ne kuş olduğunu iddia edebilirsiniz. İsterseniz hem deve hem kuş olduğunu söyleyebilirsiniz. Sabah Şahin ağabey hem deve hem kuş olduğunu söyledi. Onun yüksek müsaadeleriyle ben de bu safhada Türk dış politikasının ne deve ne kuş olduğunu söylemeye çalışacağım.

Hemen yakın tarihimize bakalım. Neler yaşadık? 28 Şubat dönemi. 28 Şubat döneminde hakları elinden gasp edilen ve bugün bir parti olarak ortaya çıkan bir yapı ve bu yapı yaptığı öz eleştiriler çerçevesinde çok değiştiğini beyan eden bir yapı ve buna inanan insanlar var. Bunlardan bir tanesi de Cüneyt Ülsever o tarih itibarıyla. 28 Şubat döneminde yabancı arkadaşlar için söyleyeyim. Bu yapıya sahip çıktığı için, daha doğrusu bu yapının hukuki haklarına sahip çıktığı için 7 davadan yargılanmış, 49 yıl hapsi istenmiş, ikisi de doğrudan doğruya Recep Tayyip Erdoğan'ın hapsiyle ilgili açılan davalar olmuş bir kişi.

2002-2004 yılları arasında da ben AK Partiyi öncelikle ve ivedilikle Avrupa Birliği önünde gösterdiği çaba ve gayret nedeniyle destekledim ve yardımcı olmaya çalıştım. Ama Şahin Alpay'ın da kabul ettiği gibi 2005'in başında başka bir süreç başladı bu ülkede ve bütün bu reform çabaları durdu. Ben neden böyle diye düşündüğümde başka cevaplar buldum. Benim bulduğum cevap çok basit bir cevaptır. Aklımın erdiği şudur: AKP, Avrupa Birliği önünde bir mücadele vermiştir çünkü bu mücadelenin karşısında hem içeride hem dışarıda meşruiyet almak peşindeydi o dönem itibarıyla. Yani değiştiğini, farklı olduğunu göstermek zorundaydı. Bu müzakere tarihi aldığı andan itibaren meşruiyetin kazanıldığını düşünerek alttan gelen o ne oluyoruz sorularına karşın kendi benim tabirimle iç müşterisine 2005

yılından itibaren döndü ve o tarih itibariyle o reformlar unutuldu. Buna karşılık evet reformlar unutuldu ama birtakım gerekçeler vardı dedi Sayın Alpay mesela darbeden bahsetti. Darbenin bugünkü ortaya konulan delillerine baktığımız zaman darbe günlükleri 2003-2004'ü kapsıyor. Şener Eruygur, darbenin başındaki kişi 2002'de Jandarma Komutanı olmuş 2005-2006'da bitmiş. Hurşit Tolon aynı. Levent Ersöz aynı. Şimdi bunları söylerken şunu da söyleyeyim. Şener Eruygur' un bir belgesi yayınlandı benim özel telefonlarımı Tempo yayınladı ve onun o listesinde de zararlı mahlukat arasında Hürriyet gazetesinde birinci bölümde birinci sayıda da sayılan bir insanım.

Evet, onlar bir şeylere girişmişler, hakkındalar iddialar var, yargılan-malılar ama bu dönem yani yargılanacakları bu dönem katiyen ve katiyen 2005'in sonrasını kapsamıyor. Bilhassa 2003, 2004 yani AK Partinin çok büyük bir Avrupa Birliği mücadelesi verdiği dönemi kapsıyor.

İkinci gerekçeye bakalım. Efendim Kıbrıs buna müsaade etmiyor ki reform yapalım habire çelme atıyor bize deniyor. Halbuki bakıyoruz tarihe Kıbrıs'ın Avrupa Birliği'ne alınma kararı 16.04.2003'te verilmiş. Türkiye hiç itiraz etmemiş. İktidar AK Parti. 01.05.2004'te katılmış, alınmış resmen. Yine Türkiye'nin hiçbir itirazı yok. Türkiye katılım müzakerelerine başlama kararını da 17.12.2004'te almış yani hemen hemen aradan geçen 1.5 yıllık sürede arkadaşlar siz bana müzakere tarihi verirseniz ben Kıbrıs'a limanlarımı açmam, havaalanlarımı açmam dememiş. Hatırlıyorum herhalde cumhuriyet tarihinde ilk defa belki ama dünya tarihinde ilk defa bu 17.12. günü 2004'te Başbakan uçakla geri dönerken gündüz havai fişek atıldı. Böylece mesela konuşurken gündüz havai fişek atıldığı tarihten önceki dönem ve sonraki dönem diye de bahsetmek mümkün.

Ondan sonra ne oluyor? Bu da yetmemiş gibi 29.07.2005'te Türkiye Cumhuriyeti 1963 Ankara Antlaşmasını ilave edilen 10 ülke, yeni ilave 10 ülke ki aralarında Kıbrıs da var aynı şekilde bunu da tanıyorum diyerek ek protokol imzalıyor ve protokolün çok önemli bir maddesi de havayollarının ve limanların herkese açılmasıdır yani bütün üyelere açılmasıdır. Aynı günde her ne hikmetse bu hükümet birden bire akıl ediyor ve diyor ki "kardeşim ben Kıbrıs'ı tanımıyorum." 22.09.2005'te Avrupa Birliği "ben senin tanımamamı tanımıyorum " diyor. Türkiye Cumhuriyetinden gene hiçbir itiraz yok ve 11.12.2006'da da 8 başlığı askıya alan Avrupa Birliği Genel İşler Konsey kararını görüyoruz. Bu kararın verildiği 15.12.2006'da da liderler zirvesinde karara bağlanıyor ve -biraz sonra geleceğim- 2009 sonu itibarıyla Türkiye'ye tarih veriliyor ve deniyor ki "arkadaş sen bu limanları ve hava limanlarını ve deniz limanlarını açacaksın."

Şimdi soru efendim şu şartlar var, bu şartlar var bunlar tartışılabilir ama benim burada vurgulamaya çalıştığım şu: bütün bunlar bilinirken Türkiye bütün imzalarını atıyor ama o imzaları yerine getirmekten itina ediyor. Neden böyle davranılıyor sorusuna gelince. Benim iki tane cevabım var.

Biri toplumların dış politikalarında bence büyük çapta kendi iç yapıları şekillendiriyor. Buna bakmak lazım. Bir de tabii ki o toplumları yöneten hükümetlerinin kendi felsefelerine dayanan politik icraatları ikinci faktör olarak ortaya çıkıyor. Şu kalan bölümde de ben bu iki noktaya vurgu yapmak istiyorum. Şimdi Türk gazetecilere ve akademisyenlere ama önemle yabancı akademisyenlere bir tavsiyem var. Biz sosyolojiyi yakın tarihe kadar meyhaneye köşelerinde yaşamayı çok sevdik. Benim Türk halkı şöyle halktır. Benim Türk halkım böyle

halktır derken son zamanlarda önemli araştırmalar yapıldı bu ülkede yani benim hatırladığım kadarıyla 70'lerde Mübaccel Kıray'ın yaptığı araştırmadan hemen hemen sonra hiç saha araştırması benim bildiğim akademisyenlerden özür dilerim muhakkak vardır ama çok dikkat çekici araştırma yapılmamıştı ama sonradan son yakın yıllarda Binnaz Toprak, Ali Çarkođlu, Ersin Kalaycıoğlu ve ben açıkça da yazdım bugüne kadar benim gördüğüm en detaylı çalışma olan Tarhan Erdem'in çalışmasını " Biz kimiz? Türk milleti kimdir?" çalışmasını takip ettim. Tarhan Erdem'in çalışmasından ben bahsetmeyeceğim çünkü kürsü onun olacak daha sonra. O kendi anlatacaktır muhakkak ama ben biraz Yılmaz Esmer'in son çalışmasından bahsetmek istiyorum. Yani bir topluluk bir başka toplulukla birleşecek ama bu topluluk kim? İlgimi çeken Yılmaz Esmer'in yaptığı radikalizm ve araştırmasında ilgimi çeken nokta řu:

Yine ben mecburen şahin Alpay'ı veriyorum örnek olarak. 2002 başında Avrupa Birliği'ne evet deme oranı hemen hemen %75 civarındaydı. şimdi bunun en az %50'ye düştüğünü biliyoruz ama nasıl bir toplum var 2009 itibariyle Türkiye'de bir başka bir bütünle birleşecek olan diye baktığımızda çok basit bir soru. Kimler komşunuz olmasın istersiniz yani kime tahammül edemezsiniz sorusuna Türk halkının %75'i Allah'a inanmayanla benim selamım olmaz arkadaş diyor. İçki içeni %72'i dışlıyor, istemiyor, nikahsız yaşayanı %67 istemiyor, Yahudi'yi %64 istemiyor, Hıristiyan'ı %52 istemiyor, Amerikan aileyi %43 istemiyor.

Yani benim bu gruptan olan veya benim dışımda olan insanlara karşı komşuluk yapma arzum yoktur diyor Türk milleti. Yani şimdi bakın konuştuğumuz konu komşuluk, Avrupa Birliği ile komşu olacağız ama

necip Türk milleti kendi verdiği beyanda, cevapta bunu söylüyor. Hatta daha ileriye gidiyor. Seni bölerler mi diye sorusunda. Vallahi diyor, soruya cevap verenlerin %86'sı ABD'nin beni böleceğine inanıyor. Bunun %39'u kesin böler diyor, %47'si böler diyor. Avrupa Birliği'ne yani beraber olacağımız aynı yatağa gireceğimiz, komşuluk edeceğimiz Avrupa Birliği'ne de bakılınca soruya cevap verenlerin %76'sı bu Avrupa Birliği bizi bölmek için var diyor.

Şimdi biz böyle bir toplulukla hali hamur olmaya çalışacağız. Senin için birinci sırada önemli nedir sorusuna Sayın Öger de sabah bahsetti %62 din diyor. Buna parantez açalım İslam diyor, %16 laiklik diyor, %13 demokrasi diyor. Necip Türk milleti kusura bakmasın ama yalan da söylüyor çünkü yeterli bir gelire %4 benim için en önemli şeydir diyor. Yani bu kömür dağıtımları, erzak dağıtımları herhalde Allah indiginde geçerli olmak üzere kabul ediliyor.

Şimdi böyle bir yapıya baktığımızda benim ilk önce saptamaya çalıştığım sorun şu: Bu aynı çalışma Avrupa Birliği'nde yapılırsa ben böyle bir çalışma bilmiyorum. Orada da birtakım bağnazlar çıkacaktır birtakım insanlar işte ben Müslüman'la yapamam, şununla yapamam diyecektir ama bu oranlarda bir cevap çıkacağını zannetmiyorum. Kaldı ki dini siz birinci sıraya koyduğunuzda, dini sizin için en önemli olarak tarif ettiğiniz andan itibaren tek doğrunun varlığını miyat olduğunu kabul ediyorsunuz çünkü sadece İslam değil bütün dinler bunu söylüyor, diyor ki doğru bendedir. Nasıl davranacağını, ne yapacağını dair cevabı ben sana söylüyorum, tebliğ ediyorum. Senin görevin tebellüğ etmektir diyor.

Şimdi böyle bir zihniyet haritasıyla Avrupa Birliği insanın zihniyet haritasını nasıl bir araya gelecek benim aklım çok iyi almıyor. Bilinci

vurgulamak istediğim bu. İkincisi hükümet. Bir de lider var ortada bunlar ne yapacak? Burada karşımıza hemen Ahmet Davutoğlu çıkıyor. Ahmet Davutoğlu'nun bazı toplantılarına ben de katıldım. Şahin ağabeyin anlattığı Ahmet Davutoğlu'nu dinledikten sonra ola ki ben başka birini dinledim diye de bir duygu içine de girdim.

Şimdi nedir şey? Kurgu nedir? Stratejik derinlik var yani her mesele tek başına ele alınıyor, kendi stratejik realitesi çerçevesinde irdeleniyor ve o strateji çerçevesinde karara bağlanıyor. Oynak merkezli politika yapılıyor, komşularla sıfır problem hedefleniyor, lider ülke olunmak isteniyor. Bir de ortaya Osmanlı kavramı çıkıyor. Şimdi ben bunları anlamakta çok zorluk çekiyorum. Müsaadenizle bunu söylemeye çalışayım. Bir kere yeni Osmanlı veya Osmanlı kavramı bana bir zırva olarak gözüküyor. Bir zamanlar yaşanmış ve yıkılmış olan bir şeyi tekrar hayata geçirilmesi nasıl mümkün olacak? Mesela Osmanlı döneminde siyah suyun bir işe yaramadığını zanneden Araplar şu anda dünya petrolünün %67'sine sahip olduklarının farkındalar. Petrol bende liderlik sende, gel sen benim adıma hareket et lafının ben hiçbir anlamı olduğunu düşünemiyorum. Nitekim lütfen hatırlayalım Cumhurbaşkanı İran'a gitti Amerika'nın selamını söyledi aleyküm selam ama kendi gelsin konuşsun dendi. Mısır'la olan ilişkide Mısır ben kendi ilişkilerimi kendim kurarım dedi. Obama bizi çok seviyor ama İslam'a olan açılımını bugün Mısır'da yapıyor. Suudi Arabistan ya dünya petrolünün %25'i benim ben burada varken niye can ciğer kuzu sarmasıyım ben Amerika Birleşik Devletleriyle sana ne ihtiyacım var benim dediğinde bakın hatırlayın somut olarak geriye Hamas, Hizbullah ve Irak'taki çeşitli aşiretler ve boyluklar kalıyor.

Sıfır problem. Sıfır problemi de benim anlamam mümkün değil çünkü

yani aritmetik dışında biraz cebir öğrendiğimiz zaman matris kavramına geçiyorsunuz yani ilişkiler Türkiye ile A ülkesi üzerinden birebir bir lineer ilişki, Türkiye ile B ülkesi arasında bir lineer ilişki değil. En az Ortadoğu'yu ele aldığımız zaman herhalde en azından 36 bilinmeyen ile 47 tane denklemi bir arada çözmek lazım ve bunları sıfır problemle çözmek mümkün değil işte en iyi örneği Ermenistan Azerbaycan. Ermenistan'a kapıyı açmaya kalktığın anda Azerbaycan ile ilişkin bozuluyor. Dağlık Karabağ dediğin anda Ermenistan'la arasındaki ilişki bozuluyor. Ne olur Allahın bir kulu da bana gelip anlatsın ben bunun ikisini aynı anda çözebilirim desin.

Şimdi burada ben bir de hükümete kızıyorum. Bunu hepimiz biliyoruz yani bu Karabağ meselesi veya sınırlar meselesi dün ortaya çıkmadı. Önce ben Ermenistan'la meseleyi halediyorum deyip arkasından vay Azerbaycan burada su koyuverdi demek bana göre kusura bakılmasın ama politika falan olması mümkün değil.

Oynak merkez kavramına da gelince ben şunu söylemek istiyorum. Şimdi benim dış politika anlayışım çıpa kelimesiyle ilgili. Bu çıpa kelimesini ben kullandım ilk defa şimdi birazcık fazla kullanılmaya başlandı. Dış politika 0 nasıl bir kavram bence biraz basitleştireyim. Bir deniz, oynak zemin üzerindesiniz üzerinde bir takanız, bir geminiz var. Yapabileceğiniz hareketler şunlar:

- 1- Hem önden hem arkadan demir atıp gemiyi, takayı sabitleyebilirsiniz. Ya eski politika buydu Türkiye Cumhuriyeti'nin derlerse hiç itiraz etmem.
- 2- Ne yapabilirsiniz? Arkadaki çıpayı kaldırabilirsiniz öndeki duru yani kotra oynamaya veya taka oynamaya başlar, oynak hale gelir

ama bir çıpası, bir merkezi, bir hedefi vardır. Onu tutan bir şey vardır.

Ha onu da ortadan kaldırdığınız zaman ertesi sabah takayı nerede bulacağınızı ne siz bilirsiniz ne de başkası bilir. O Allah'a kalmış bir şeydir. Şimdi benim korkum şu: Türkiye'nin dış politikasının çıpası yok yani 5 Türkiye'nin dış politikasının varmak istediği, ulaşmak istediği bir hedef yok. Ben göremiyorum, bilenler varsa Allah aşkına söylesinler.

Bir gün öyle bir gün böyle. İşte bir gün Ermenistan ertesi gün Azerbaycan. Bir gün –ne bileyim ben- Gürcistan ama hayır ertesi gün Rusya. Bir gün İran' la çok iyiyiz ama nükleer problemimiz var. Şimdi bunları anlayabilmem için benim somut neticelere bakmam lazım mesela şöyle bir şey. Türkiye Cumhuriyeti bir gün çıkar da diyebilirse ki kardeşim bak İsrail'le ABD şu konuda anlaşamıyor nedir konu ne bileyim Filistin'in orada bağımsız devlet olması çünkü İsrail de diyor ki burada bağımsız Filistin kurulduğu anda Hamas'ın emrine girecek zaten Hamas İran'ın emrindedir, kontrolündedir. Hizbullah, Irak'taki Şii güçler ben iyice İran tarafından kuşatılacağım, problemler çözülmeden ben bu işe yokum diyor. Buna karşılık Obama'nın da verdiği cevap ya sabır, biraz bekleyin. Sabah da tekrar edildi. Bir 6 ay bunun üzerine yatalım diyor. Şimdi bu 6 ay içinde Türkiye Hamas ve Hizbullah'ı İran politikalarını takip etmekten vaz geçirirse ben alkış tutacağım siz hepimizin önüne gelip yemin ediyorum ki saygılarımı sunacağım. Ama bu öyle bir şey olabilecek mi olamayacak mı?

Peki ne olacak? Benim bakacağım bir şey var. 9 Mayıs'ta Davutoğlu çok güzel bir konuşma yapmış. Ben onu okumadım, üzüldüm. Ama Davutoğlu'nun AB konusundaki samimiyetine benim inanmam için

2009'un sonu. Ortada bir anlaşma var bir taahhüt var. Bu taahhüt diyor ki ben havaalanlarımı, limanlarımı Kıbrıs Rum kesimine açacağım arkadaş diyor. Şimdi Davutoğlu hakikaten farklı bir politika yapacaksa hakikaten Türkiye'nin genel dengelerinin dışına çıkıp çok merkezli, oynak, bağımsız bir politika yapacaksa bence bunun altından kalkmayı becermesi lazım. Ben yılsonuna kadar bekleyeceğim. Ha bunun sonunda da biz eğer bunu açamazsak ve Avrupa Birliği bize yine hiçbir şekilde kırmızı kart göstermezse o zaman Amerikalı arkadaşımın daha da haklı olduğunu düşünmeye başlayacağım. Biz giriyormuş gibi yapıyoruz onlar alıyormuş gibi yapıyor.

Peki ne olacak? Son sözüm bu. Türkiye'nin dış ilişkilerinde beklediğim nedir en yakın dönemde? Ben 1,5-2 sene süresi etrafında Türkiye'nin eski tek boyutlu politikasına döneceğini düşünüyorum. O da nedir? Hep beraber Kuzey Irak'ı kurtarma politikası haline gelecektir. ABD ben Irak'tan çıkacağım diyor ama elinde hiçbir strateji yok. Başkan 2012'de çıkarız diyor, Genelkurmay Başkanı 12'de çıkmamız mümkün değildir diyor yani yapılmış ciddi bir araştırma yok, çalışma yok.

Ama bilinen bir şey var ABD savaşı kazanmıştır yani oradaki denetimi elinde tutmak kaydıyla yani Irak merkezi yönetimini, kendi emrinde insanlara terk etmek ve Kuzey Irak'a gerek ekonomik, gerek stratejik , gerek askeri açıdan Türkiye'ye emanet etmek kaydıyla buradan çıkmayı düşünecektir. Bunun olumlu adımlarla da işte yavaş yavaş petrol nakliyle başladı. Ve tarihi fırsat diye de bir kavram var ilk defa meğersem Cumhurbaşkanımız söyledi TSK hep barış çabalarına hükümetin ayak koyarmış, direnirmiş, şimdi direnmiyormuş. Onu da o gün Cumhurbaşkanı bize ilan etti. TSK hükümet bu konuda işte Kuzey Irak aynı fikirdelermiş ama ben çok önemli bir şeyi bekliyorum.

PKK. PKK bu konuda ne diyor? Şimdi birinci varsayım Amerika bu işe hayır diyorsa PKK da iman edecektir bu işi bırakacaktır. İkinci varsayım hayır bizim bilmediğimiz bir yerlerde Cumhurbaşkanı adam koskoca birtakım pazarlıklar yürütmektedir. Üçüncü adım PKK ile başka bir anlaşma yapılmıştır. Şimdi bunun da ipuçlarına baktığımız zaman ben iki tane ipucu görüyorum. Çok büyük değişim olarak kabul ettiğimiz Hasan Cemal Murat Karayılan bence tarihi önemde bir söyleşidir. Bu söyleşide Murat Karayılan'ın yeni söylediği hiçbir yok. Tarihlerini vererek ben bunları yazdım. Yeni bir şey söylemedi Murat Karayılan değişik adlar arasında federasyon istediğini beyan ediyor.

Öte yandan ABD bize yardımcı olur mu diye de baktığımızda da ABD kongre raporlarında ele aldığınızda mesela kongreye giden raporlarda evet PKK konusunda bir şeyler yapılması gerektiğini ama bunun askeri boyuta varmaması gerektiği. Varırsa hem Amerikan askerinin çıkış döneminde daha beter telef olabileceği gibi Kuzey Irak'taki Kürtlerin daha fazla ürkütüleceği söyleniyor yani benim kafamda Türkiye'nin önüne konan 1,5 yıllık benim taraf olduğum yani Kuzey Irak'la iyi ilişkiler kurmamız gerektiğini baştan beri ben ifade ediyorum. Böyle bir şeyde de nasıl bir çıkış yolu olduğunu ben bilmiyorum ama bana öyle geliyor ki bu bahsettiğimiz çok boyutlu politika alışkanlıklar ışığında tekrar ABD ile beraber tek boyutlu bir politikaya dönecek, Ortadoğu bile biraz geniş gelecek sadece Irak'a hatta Irak da biraz geniş gelecek. Kuzey Irak-Doğu Anadolu-Anadolu üçgeni üzerinde gelişecek gibi geliyor bana.